

ТАЪЛИМ КЛАСТЕРИНИНГ ИЛМИЙ-ПЕДАГОГИК МУАММОЛАРИ ВА ЕЧИМЛАРИ

Ш.Н.Янгиев

“ТИҚХММИ” МТУнинг Қарши ирригация ва агротехнологиялар институти

Аннотация. Жаҳонда таълим тизимининг динамик ўзгаришлари, глобал рақобат ва илм-фаннинг жадал ривожланиши контекстида таълим кластери фояси ўз аҳамиятини йўқотмаяпти. Бу фоянинг асосида таълим муассасалари, илмий-тадқиқот институтлари, корхоналар ва бошқа ташкилотлар ўртасидаги яқин ҳамкорликни яратиш ва шу орқали таълим тизимининг сифатини ошириш, таълим олувчиларнинг рақобатбардошлигини кучайтириш ва иқтисодиётга мутахассисларни тайёрлаш мақсади ётади.

Аммо, таълим кластери фоясининг амалга ошиши жараёнида бир қатор педагогик муаммолар юзага келади. Ушбу мақолада ана шу муаммоларни таҳлил қилиб, уларни ечиш йўллариини таклиф этишга ҳаракат қилинади.

Калит сўзлар. кластер, педагогик таълим кластери, интеграция, кластернинг стратегик йўналишлари, тизим, кластер субъектлари, кластер тамойиллари.

Таълим кластерининг педагогик муаммолари.

ластерларнинг ҳамкорлик ҳамда интеграция муаммолари.

Таълим кластерининг муваффақиятли ишлаши учун ҳамкорликнинг чуқурлиги, ташкилотлар ўртасидаги интеграциянинг мавжудлиги ва муштарак мақсадларнинг аниқ белгиланиши муҳим аҳамиятга эга.

амкорликнинг етарлича ривожланмаганлиги. Баъзи ҳолларда таълим муассасалари, илмий-тадқиқот институтлари ва корхоналар ўртасидаги ҳамкорлик етарли даражада ривожланмаган.

нтеграциянинг етарли даражада бўлмаганлиги. Таълим кластерига кирувчи ташкилотлар ўртасидаги интеграциянинг етарли даражада бўлмаганлиги, яъни таълим мазмуни, ўқув жараёни, баҳолаш тизими ва бошқа йўналишлардаги мувофиқлаштириш етарли даражада амалга оширилмаган.

ақсадларнинг ноаниқлиги. Баъзи ҳолларда таълим кластерининг мақсадлари аниқ белгиланмаган, бу эса ҳамкорликнинг самарадорлигини пасайтиради.

есурсларни бошқариш ва молиялаштириш муаммолари.

Таълим кластерининг самарали ишлаши учун молиявий ресурсларнинг етарли бўлиши, ресурсларни самарали бошқариш ва молиявий шаффофлик муҳим аҳамиятга эга.

олиявий ресурсларнинг етарли бўлмаслиги. Таълим кластерининг фаолиятини молиялаштириш учун етарли ресурсларнинг етарли бўлмаслиги, лойиҳаларни амалга оширишда қийинчиликлар туғдиради.

ресурсларни самарали бошқаришнинг етарли даражада бўлмаганлиги. Таълим кластерининг молиявий ресурсларини самарали бошқариш механизмларининг етарли даражада бўлмаганлиги, ресурсларни ҳаддан ташқари сарфланишига олиб келиши мумкин.

олиявий шаффофликнинг етарли даражада бўлмаганлиги. Таълим кластерининг молиявий фаолиятидаги шаффофликнинг етарли даражада бўлмаганлиги, ишончсизликни юзага келтириши ва ҳамкорликни сусайтириши мумкин.

таълим мазмуни ва ўқув жараёнини мувофиқлаштириш муаммолари.

Таълим кластерининг самарали ишлаши учун таълим мазмуни ва ўқув жараёнининг мувофиқлаштирилганлиги муҳим аҳамиятга эга.

Таълим мазмунининг мувофиқлаштирилмаганлиги. Таълим кластерига кирувчи ташкилотлар ўртасида таълим мазмунининг мувофиқлаштирилмаганлиги, ўқувчиларнинг билимлари ва кўникмаларининг узвийлигини бузади.

Ўқув жараёнининг мувофиқлаштирилмаганлиги. Таълим муассасалари ва корхоналар ўртасида ўқув жараёнининг мувофиқлаштирилмаганлиги, ўқувчиларнинг корхоналарда амалиёт ўташида қийинчиликларни юзага келтириши мумкин.

Ўқувчиларнинг турли хаёллари ва қизиқишларини ҳисобга олишда қийинчиликлар. Таълим кластерининг ўқувчиларининг турли хаёллари ва қизиқишларини ҳисобга олишда қийинчиликлар юзага келиши мумкин.

4. Баҳолаш ва сифат назорат тизимининг муаммолари.

Таълим кластерининг самарадорлигини баҳолаш ва сифат назорат тизимининг яхши ишлаши муҳим аҳамиятга эга.

Баҳолаш тизимининг мувофиқлаштирилмаганлиги. Таълим муассасалари ва корхоналар ўртасидаги баҳолаш тизимининг мувофиқлаштирилмаганлиги,

ўқувчиларнинг билим ва кўникмаларини объектив баҳолашда қийинчиликларни юзага келтириши мумкин.

Сифат назорат тизимининг етарли даражада бўлмаганлиги. Таълим кластерининг фаолиятининг сифатини назорат қилиш тизимининг етарли даражада бўлмаганлиги, кластернинг самарадорлигини пасайтириши мумкин.

Таълим сифатининг объектив баҳоланишида қийинчиликлар. Таълим кластерининг таълим сифатининг объектив баҳоланишида қийинчиликлар юзага келиши мумкин.

Таълим хизматларининг маркетинги ва жамоатчилик билан алоқалар муаммолари.

Таълим кластерининг муваффақиятли ишлаши учун жамоатчилик билан алоқаларнинг яхши бўлиши, таълим хизматларининг маркетинги ва таълим кластерининг ташқи муҳит билан интеграцияси муҳим аҳамиятга эга.

Таълим хизматларининг маркетингининг етарли даражада бўлмаганлиги.

Таълим кластерининг таълим хизматларининг маркетингининг етарли даражада бўлмаганлиги, талабаларни жалб қилишда қийинчиликларни юзага келтириши мумкин.

Жамоатчилик билан алоқаларнинг етарли даражада бўлмаганлиги. Таълим кластерининг жамоатчилик билан алоқаларнинг етарли даражада бўлмаганлиги, жамоатчиликнинг таълим кластери ҳақидаги маълумотларининг етарли бўлмаганлигига олиб келиши мумкин.

Таълим кластерининг ташқи муҳит билан интеграциясининг етарли даражада бўлмаганлиги. Таълим кластерининг ташқи муҳит билан интеграциясининг етарли даражада бўлмаганлиги, таълим кластерининг самарадорлигини пасайтириши мумкин.

Юқорида кўрсатилган муаммоларни ечиш учун қуйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш муҳим ҳисобланади.

Ҳамкорликни чуқурлаштириш ва интеграцияни кучайтириш. Таълим кластерига кирувчи ташкилотлар ўртасидаги ҳамкорликни чуқурлаштириш ва интеграцияни кучайтириш, муштарақ мақсадларни белгилаш ва уларни амалга ошириш учун самарали механизмларни яратиш зарур.

Ресурсларни самарали бошқариш ва молиявий шаффофликни таъминлаш. Таълим кластерининг молиявий ресурсларини самарали бошқариш ва молиявий

шаффофликни таъминлаш, ресурсларни ҳаддан ташқари сарфланишини олдини олиш ва ишончсизликни камайтиради.

Таълим мазмуни ва ўқув жараёнини мувофиқлаштириш. Таълим кластерига кирувчи ташкилотлар ўртасида таълим мазмуни ва ўқув жараёнини мувофиқлаштириш, ўқувчиларнинг билимлари ва кўникмаларининг узвийлигини таъминлаш ва ўқувчиларнинг корхоналарда амалиёт ўташини енгиллаштириш зарур.

Баҳолаш ва сифат назорат тизимининг самарадорлигини ошириш. Таълим муассасалари ва корхоналар ўртасидаги баҳолаш тизимини мувофиқлаштириш, ўқувчиларнинг билим ва кўникмаларини объектив баҳолаш имконини беради. Сифат назорат тизимининг самарадорлигини ошириш, таълим кластерининг самарадорлигини оширади.

Таълим хизматларининг маркетингини кучайтириш ва жамоатчилик билан алоқаларни яхшилаш. Таълим кластерининг таълим хизматларининг маркетингини кучайтириш, талабаларни жалб қилиш имконини беради. Жамоатчилик билан алоқаларни яхшилаш, жамоатчиликнинг таълим кластери ҳақидаги маълумотларини кенгайтиради ва таълим кластерининг ташқи муҳит билан интеграциясини яхшилайд.

Хулоса: Таълим кластерининг педагогик муаммоларини ечиш, таълим сифатини ошириш, таълим олувчиларнинг рақобатбардошлигини кучайтириш ва иқтисодиётга мутахассисларни тайёрлашда муҳим аҳамиятга эга. Ушбу мақолада кўрсатилган муаммоларни ечиш йўллари амалга ошириш, таълим кластерининг самарадорлигини ошириш ва таълим тизимининг ривожига муҳим ҳисса қўшади.

Фойдаланилган адабиётлар

амова Т.И. Кластерный подход к развитию образовательных систем // Взаимодействия образовательных учреждений и институтов социума в обеспечении эффективности, доступности и качества образования региона: Материалы 10 Международного образовательного форума (Белгород. 24–26 окт. 2006 г.): в 2 ч. / БелГУ, МПГУ, МАНПО; отв. ред. Т.М. Давыденко, Т.И. Шамова. Белгород: Издательство БелГУ, -2006. Ч. 1. -С. 24–29.

еспалова Л. Что такое кластер? URL: <http://siok.rightside.ru/siok/> 2009-12- 01-06-24-41. Загл. с экрана.

ривых С.В. Кластерный подход в профессиональном образовании / С.В.Кривых // Академия профессионального образования. -2014. -№3-4. –С.7- 13.

сечкина Л.И. Кластерный подход как условие повышения эффективности деятельности вуза / Л.И.Осечкина// Высшее образование в России. -2012. - №8-9. –С.73-76.

бидов Р. Кластер тизимида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш, қайта ишлаш ҳамда сотиш харажатлари ҳисобининг хусусиятлари, “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. -2018. -№3, -Б.3-7